ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Academic Leadership of School Administrators in the Network for Enhancing Educational Management Efficiency of Special Education Centers, Educational Area 8 under the Bureau of Special Education Administration

ปาลิกา เจริญปวงสกุล
Palika Charoenpuangsakun
อาภาพรรณ ประทุมไทย
Arpapun Prathumthai
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
Palika.imtip@gmail.com, arpapun.pr@up.ac.th
0855154151

Received: 8 April 2026; Revised: 20 April 2026; Accepted: 21 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้/ทางวิชาการ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษา

พิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การ ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา, กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the academic leadership of school administrators within the network group for promoting educational management efficiency of Special Education Centers, Educational Region 8, Bureau of Special Education Administration; and 2) compare the academic leadership of school administrators within the same network group, classified by educational level and work experience.

The research findings revealed that: 1) The overall academic leadership of school administrators within the network group for promoting educational management efficiency of Special Education Centers, Educational Region 8, Bureau of Special Education Administration, was rated at a high level. When considered by individual dimensions, ranked by mean score from highest to lowest, the order was as follows: promoting a learning/academic atmosphere, teacher and educational personnel development, supervision and monitoring, evaluation, and vision/mission/goal setting of the institution. The dimensions with the lowest mean scores were curriculum management and instructional management, respectively. 2) The comparison of academic leadership, as perceived by school administrators, teachers, and educational personnel classified by educational level and work experience, revealed that those with different educational levels and work experience held statistically significantly different views on academic leadership at the .05 level.

Keywords: Academic leadership of school administrators, The Network for Enhancing Educational Management Efficiency of Special Education Centers, Educational Area 8, Bureau of Special Education Administration

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้หลายประเทศต้องเร่งพัฒนาคุณภาพประชากรผ่านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร ตลอดจนมีภาวะผู้นำทางวิชาการและวิสัยทัศน์ที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ที่มุ่งเน้นการสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

สำหรับการจัดการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษมีภารกิจที่ซับซ้อนในการดูแลเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นทั้งผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถยกระดับศักยภาพของครูและผู้เรียน (ภัทรวดี ศรีทอง, 2562) รวมถึงพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต โดยภาวะผู้นำทางวิชาการถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพของโรงเรียนและส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน (ปิยพร บุญใบ, 2563) ทั้งนี้ปัจจัยพื้นฐานอย่างระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อมุมมอง ทักษะเชิงวิเคราะห์ และความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารแสดงออกถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2562; พรชัย ปานอยู่, 2561)

จากรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของศูนย์การศึกษาพิเศษในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ยังพบปัญหาในหลายประเด็น เช่น บุคลากรขาดความเข้าใจในหลักสูตรและวิสัยทัศน์ ขาดการนิเทศอย่างเป็นระบบ แหล่งเรียนรู้ไม่พร้อมใช้งาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง, 2567) ขาดการพัฒนาผลงานหรือนวัตกรรมที่เป็นเลิศ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา, 2566) ตลอดจนขาดความร่วมมือเชิงรุกกับภาคีเครือข่ายและการให้ข้อมูลสะท้อนกลับอย่างเป็นระบบ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน, 2566) ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านกระบวนการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยดำเนินการศึกษาตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน (วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หรือ One-Way ANOVA)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน จำนวน 774 คน (รายงานจำนวนตามประเภทบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 257 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และการใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนตามตำแหน่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษระเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's, อ้างถึงใน กอบชัย ลี้พิสิษฐ์สกุล, 2565)

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากบทความ ตำรา เอกสารและผลงานวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดประเด็นที่ต้องการสร้างแบบสอบถาม สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด แล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้คะแนน 0 ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้คะแนน -1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

4. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ /นิยามศัพท์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งพบว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ มีค่า IOC ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

5. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มทดลองใช้ จำนวน 30 คน จากกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983

7.นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขวิเคราะห์หาคุณภาพเรียบร้อยแล้วมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษา

พิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 257 คน

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 สถานศึกษา เพื่อตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย แจกแบบสอบถามออนไลน์ตามช่องทาง SMART Office ของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ธุรการโรงเรียนกระจายข่าวในการทำการตอบแบบสอบถามและกำหนดขอรับคืนภายใน 30 วัน

4. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และขอให้ทุกสถานศึกษาส่งแบบสอบถามกลับคืน

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ทำการเก็บข้อมูลไว้ตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล และรับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 257 ชุด

5. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถสรุปผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	(n = 257)		ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา	4.47	0.38	มาก	4
2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.44	0.39	มาก	5
3. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.48	0.40	มาก	2
4. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล	4.48	0.42	มาก	2
5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้/ทางวิชาการ	4.50	0.43	มาก	1
รวมเฉลี่ย	**4.47**	**0.37**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.47, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคามคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้/ทางวิชาการ ($\bar{X}$= 4.50, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X}$= 4.48, S.D. = 0.40) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$= 4.48, S.D. = 0.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$= 4.44, S.D. = 0.39)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

1. การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	30	4.26	0.31
ปริญญาตรี	159	4.45	0.35
สูงกว่าปริญญาตรี	68	4.62	0.38
รวม	257	4.47	0.37

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.62, S.D. = 0.38) รองลงมาคือระดับการศึกษาปริญญาตรี ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.35) และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2.80	2	1.44	11.36	.00*
*ภายในกลุ่ม	32.15	254	0.13		
รวม	35.03	256			

Test of Homogeneity of Variances (Levene Statistic = 1.81, df = 2, df2 = 254, Sig. = 0.17)

หมายเหตุ: * P-value < .05

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบ F-test พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการวิเคราะห์ภายหลัง (Pos Hoc Comparison) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ ผู้วิจัยทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe เนื่องจากความแปรปรวนของประชากรเท่ากัน ได้ผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียดดังตาราง 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		$\bar{X}$ = 4.26	$\bar{X}$ = 4.45	$\bar{X}$ = 4.62
ต่ำกว่าปริญญาตรี	$\bar{X}$ = 4.26	-	-0.19*	-0.36*
ปริญญาตรี	$\bar{X}$ = 4.45	-	-	-0.17*
สูงปริญญาตรี	$\bar{X}$ = 4.62	-	-	-

หมายเหตุ: * P-value < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทาง การศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างจากระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างจากระดับสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่า 5 ปี	51	4.42	0.33
5 - 9 ปี	85	4.46	0.42
10 - 14 ปี	90	4.45	0.34
15 ปีขึ้นไป	31	4.66	0.32
รวม	257	4.47	0.37

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.32)

รองลงมาคือ ระหว่าง 5 – 9 ปี ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.42) ระหว่าง 10 – 14 ปี ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.34) และระดับการศึกษาต่ำกว่า 5 ปี ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม จำแนกประสบการณ์การทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	1.36	3	0.45	3.40	.02*
ภายในกลุ่ม	33.67	253	0.13		
รวม	35.03	256			

Test of Homogeneity of Variances (Levene Statistic = 3.85, df = 3, df2 = 253, Sig. = 0.01)

Robust Tests of Equality of Means (Welch Statistic = 4.25, df = 3, df2 = 106.06, Sig. = 0.01)

Robust Tests of Equality of Means (Brown-Forsythe Statistic = 3.65, df = 3, df2 = 210.70, Sig. = 0.01)

หมายเหตุ: * P-value < .05

จากตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test, Welch Test, Brown-Forsythe Test พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการวิเคราะห์ภายหลัง (Pos Hoc Comparison) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ ผู้วิจัยทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Dunnett's T3 เนื่องจากความแปรปรวนของประชากรไม่เท่ากัน (Levene Statistic = 3.85, df = 3, df2 = 253, Sig. = 0.01) ได้ผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียดดังตาราง 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Dunnett's T3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน		ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 9 ปี	10 - 14 ปี	15 ปีขึ้นไป
		$\bar{X}$ = 4.42	$\bar{X}$ = 4.46	$\bar{X}$ = 4.45	$\bar{X}$ = 4.66
ต่ำกว่า 5 ปี	$\bar{X}$ = 4.42	-	-.04	-.03	-.24*
5 - 9 ปี	$\bar{X}$ = 4.46	-	-	.01	-.20*
10 - 14 ปี	$\bar{X}$ = 4.45	-	-	-	-.21*
15 ปีขึ้นไป	$\bar{X}$ = 4.66	-	-	-	-

หมายเหตุ: * P-value < .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 9 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป และบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 – 14 ปี ความคิดเห็นแตกต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มศูนย์การศึกษาพิเศษตระหนักถึงความสำคัญกับการบริหารจัดการเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารจึงได้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติ จนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประจักษ์แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการดำเนินงานที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้บุคลากรเข้าใจตรงกันได้อย่างทั่วถึง ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและสภาพบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพบุคลากร โดยมีการติดตามผลการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและนำผลไปปรับปรุง ตลอดจนให้คำแนะนำแก่ครูผ่านกระบวนการนิเทศการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมทางวิชาการภายในโรงเรียนอย่างเด่นชัด การดำเนินงานเชิงรุกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาการอย่างแท้จริง ส่งผลให้การประเมินภาวะผู้นำวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานยวิจัยของ เกตุสุดา กิ้งการจร (2560) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญและแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

2.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทาง

วิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่าแตกต่างกัน 3 คู่ ได้แก่ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรีกับปริญญาตรี 2) ต่ำกว่าปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี และ 3) ปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะะดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจในทฤษฎีการบริหาร บุคลากรที่มีการศึกษาสูงกว่าจึงมีเกณฑ์ความคาดหวังที่ชัดเจน สามารถรับรู้ (Perceive) และตีความบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (เช่น การพัฒนาหลักสูตร หรือการนิเทศ) ได้ลึกซึ้งตามหลักวิชาการ ส่งผลให้เกิดความตระหนักยอมรับ และให้ระดับความคิดเห็นที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ วีระวงค์ (2564), ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565), ยานีละห์ สุกี (2565) และ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) ที่ต่างพบความสอดคล้องกันว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากความคิดเห็นนั้นเป็นผลมาจากองค์ความรู้ การเรียนรู้ และประสบการณ์ที่สะสมมาแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

2.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาผลการทดสอบรายคู่พบว่าผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่าแตกต่างกัน 3 คู่ โดยกลุ่มที่มี ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือกลุ่ม 5–9 ปี และ 10–14 ปี ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับ ได้แก่ กรรณิการ์ วีระวงค์ (2564) และ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) ที่ยืนยันว่าประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การรับรู้และระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ชุดาภร มูลมณี (2565) ที่พบว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับกลุ่มที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพรชัย อินอ้อย (2563) ซึ่งมีข้อสังเกตที่สอดคล้องกันว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย มักจะมีความคิดเห็น (หรือให้ระดับคะแนน) ต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในบางด้านสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์มาก

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำทางวิชาการเชิงประยุกต์ที่ตอบสนองความหลากหลายของบุคลากร ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษจำเป็นต้องปรับศิลปะการบริหารให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคลากร โดยกลุ่มที่มีการศึกษาสูงหรือประสบการณ์น้อยมักตอบสนองต่อการนำทางวิชาการได้ดี ในขณะที่กลุ่มประสบการณ์สูงต้องการการมีส่วนร่วมมากกว่าการรับคำสั่ง นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องนำจุดแข็งด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ มาเร่งอุดช่องโหว่ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เป็นปัญหาหลัก โดยใช้กลยุทธ์ การนิเทศแบบปรับให้

เหมาะกับบุคคล (Differentiated Supervision) และผลักดันบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้เป็นแกนนำในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาพิเศษให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการเชิงประยุกต์สำหรับผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ

สรุป

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้/ทางวิชาการ สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้บริหารส่วนใหญ่ในการส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการยกระดับศักยภาพของบุคลากร แม้ภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน กลับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก) สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่ชี้ให้เห็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ได้แก่ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ การนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและชุมชนในการพัฒนานวัตกรรมหรือผลงานที่เป็นเลิศเพื่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ จำแนกตามตัวแปร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มี ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ลุ่มบุคลากรที่มี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่มี ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการสูงที่สุด ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คุณวุฒิทางการศึกษาและ

อายุงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อมุมมอง การรับรู้ และความตระหนักต่อบทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เป็นจุดที่ควรให้สำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านนี้เป็นลำดับต้น โดยควรนำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทอย่างต่างเนื่อง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้/ทางวิชาการ ผู้บริหารควรรักษามาตรฐานการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมวิชาการที่กระตุ้นความสนใจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้หลากหลายน่าสนใจอยู่เสมอ

3. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารควรรักษาจุดแข็งในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้กับบุคลากรรับรู้ร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนเป้าหมายร่วมกัน

4. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นจุดแข็งเดิมให้มีความต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำระบบการนิเทศเชิงชี้แนะ (Coaching) มาใช้ตามแผนพัฒนารายบุคคล (ID Plan) เพื่อให้ครูประยุกต์ใช้ความรู้ในการสอนได้อย่างเต็มศักยภาพ

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหารควรรักษามาตรฐานการให้คำแนะนำเชิงสร้างสรรค์แก่ครู และพัฒนากระบวนการประเมินการจัดการเรียนรู้ให้รอบคอบรัดกุมยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดประชุมวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำข้อมูลไปใช้วางแผนพัฒนาการสอนได้อย่างตรงเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ

2. ควรศึกษาและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ วีระวงค์. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กระทรวงศึกษาธิการ.

กอบชัย ลี้พิสิษฐ์สกุล. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา. 15(3), 45-60.

เกตุสุดา กิ้งการจร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชุดาภร มูลมณี. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.

ธีระ รุญเจริญ. (2557). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2562). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปิยพร บุญใบ. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พรชัย ปานอยู่. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 19(1), 1–14.

พรชัย อินอ้อย และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2563). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12. (9-12 กรกฎาคม). นครปฐม.

พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัทรวดี ศรีทอง. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารบริหารการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. 1(2), 15–28.

ยานีละห์ สุกี. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน. (2566). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2566. น่าน: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง. (2567). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2567. ลำปาง: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง.

สัมมา รธนิธย์. (2553). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ตีรณสาร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2563). คู่มือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2567). รายงานจำนวนตามประเภทบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

สุมนา ศรีกงพาน. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.